jul Valga reaalkooliga Venemaale, jõudis W. sügisel 1918 sealt tagasi Tartu, mis on olnud tema töötamiskohaks tänini (1929). Jaan. 1919 pani ta siin ühes A. Nieländer'iga käima I eesti muusikakooli ja on märtsist 1920 alates toiminud H. Treffner'i gümnaasiumi ning kohaliku reaalkooli muusikaõpetajana. M. s. oli ta a. 1926 mängukooride üldjuhatajaks Tartumaa laulupeol ja on enesearenduse otstarbel 1926. ja 1927. a. suvel reise ette võtnud Lääne- ja Lõuna-Euroopas ning Aafrikas. — Peale »Jaaniöö« on tema helitöist nimetada: Segakoori laulud I (Tallinna, 1910), Jakob Liiv'i tekstile komponeeritud ballaad »Vaimude org« soolodele, koorile ja orkestrile (I osa ette kantud märtsis 1929 Tartus), Eesti suit (komponeeritud a. 1918), 5 popurriid Eestis tuntud viisidest klaverile ja orkestrile, parafraas »Hinge hellal igatsusel« klaverile, kontsert-marss »Kodu« j. m.

Isikl. j. m. saadud andmed. *J. V. V.*

WIRKHAUS, David Otto, muusikategelane, sünd. 19. IX 1837 Tartumaal Vasula (nüüd Raadi) v. Lohkva külas. — Tema isa David W. (sünd. 25. XI 1800, surn. 7. I 1872) oli 1824. a.-st alates külakoolmeistri abiline Vasulas, hiljemini koolmeister Lohkvas, kust siirdus a. 1846 Sootaga (praegu Vesneri) v. Väägvere külakoolmeistriks Tartu lähedal. Olles ühtlasi tegev vennastekoguduses ettelugijana, omandas David W. laialdase tutvuskonna (F. R. Fählmann, parun G. Nolcken Luunjas j. t.) kaudu tolleaegseis intelligentsemaiski perekonnis iseõppimise teel haritlaste mõtlemisviisi ning kombeid, mille tõttu ta omas rohket lugupidamist ning populaarsust »Lohkva Taaveti« nime all. — D. O. W. sai oma hariduse isalt ja iseõppimise teel, omandas 19 aastasena koolmeistrikutse, kusjuures ta tunnistusel eriti toonitatakse orelimängu- ja muusikatundmist, ja hakkas apr. 1856 isa kõrval, kes oli haiglane, koolitöösse, esmalt abilisena ja 1864. a.-st alates iseseisva õpetajana. Tema kui ka ta isa koolitöö tulemusi hinnati õige kõrgelt. Oma koolikoha põlde intensiivsemalt harides avas W. tee ühtlasi ümbruskonna talupidajate uuema-aegsele põllupidamisele: tarvitas kunstpõllurammu, muretses enesele ajakohasemaid põllutööriistu, kasvatas ristikheina ja vikki, juba 1866. a. alates söödajuurikaid ja asutas puuvilja-aia, olles põlluasjanduses nõuandjaks C. R. Jakobson'ilegi. Tema eestvõttel asutati külla ka piimakoda. — Tartu vennastekogudusel oli juba 1825. a. saadik keel- ja puu-puhkpillidest (klarnet, flööt, fagott) koosnev sega-muusikakoor, mis mängis palvetundide kaunistamiseks vaimulikke laule. Et W.-i isa oli selle koguduse ettelugija, siis oli W.-il mõnigi kord juhus juba 8.—9. eluaastast peale seal muusikakoori ja oreli mängu kuulda, mis teda tulise huviga täitis. Ja kui isa oma perekonnaga Väägveresse asus, leidusid sealgi mõned, kes vahetevahel sealseil palvetundidel lauludele kaasa mängisid. Sellest süttis noor W. muusika vastu. Kui siis isa talle uue oreli ning klarneti muretses, algas järjekindel andumine muusikale, mille tagajärjel tekkis isa ja poja ühisel hoolel Väägveresse sega-muusikakoor, millel oli 1851. a. peale ka kindel kodukord »Wäägwere mängo kori Elu kirri«. Koorist jäid viiulid peagi kõrvale; järelejäänud 7—8-liikmeline puhkpillidekoor, mis koosnes siis puupillidest ja 2 metsasarvest, mängis tähtsamail palvetundidel oreliga koos neljahäälelisi koraale, kuna muil puhkudel palvetundide laulu tema ema Eeva W.-i orelimäng saatis. Nii kestis see kuni 1862. a. Siis muretseti Tartu orelimeistri E. Kessler'i juhatusel Krakovist 4 pasunat (f-diskant, es-alt, b-tenor ja f-bass). Nende uute mänguriistade tundmaõppimine võimaldus ainult oma otsimise varal, sest et ei teatud asjatundjat, kelle poole pöörduda. Oreli abil leiti heliredel kätte, iga pasuna tarvis eraldi, kuni hiljemini endine Tartu muusikakoori juht Fiedler W.-ile mõnesuguseid näpunäiteid lisas, m. s. ka nootide transponeerimise kohta. Sama Fiedler oli hiljemini välismaalt mänguriistade ja nootide tellimiste puhkudel W.-ile ja ta vennale Joosep Heinrich W.-ile keeleliseks vahendajaks kui ka muusikariistade-vabrikute kättejuhatajaks. Ja kui kirikuõpetaja A. H. Willigerode (vt.) arendas oma laulukoori ja Väägvere mängukoori ühisel tegevusel 1873. a. Tartus esimese suurema eestikeelse kontserdi, mille tarvis Tartu ülikooli muusikadirektor Fr. Brenner mängupalad instrumenteeris, siis võis W. neist nootidest oma muusikatundmiseks jällegi tulusat lisa hankida, nagu talle kui ka ta vennale sellestki palju kasu on olnud, et neil Willigerode vahendusel võimalikuks sai ligi 100-liikmelise ülikooli-orkestri harjutustest pealtkuulajaina osa võtta. Instrumenteerimises andis W.-ile juhatust Tartu linna endine mängukoori liige Eggert. Aga ka laulu harrastati Väägveres. Juba 1864. a., kui J. W. Jannsen (vt.) juhatas Tartu-Maarja koguduse laulukoori ning 1865. a. alul, enne »Vanemuise« seltsi põhikirja kinnitamist, ellu kutsus asutatava seltsi laulukoori, käis W. ühes oma vendade Joosep Heinrichi, Kristjani ja õe Amaliega nende kooride harjutusil kaasa laulmas. — Vahepeal oli Väägvere mängukoor 16-meheliseks paisunud ja hakkas ikka laiemat tutvust võitma, ka ilmliku mänguga. Koori edu hakkas mujalgi Eestis hoogsaid tõukeid andma mängukooride asutamisele. Neil puhkudel pöörduti nõuküsimistega Eesti esimese avaliku mängu-